

Ауызекі сөйлеу стиліндегі мәтінді талдау үлгісіне қарай отырып, ұсынылған мәтіндерді тілдік деңгейіне дейін талдап жазыңыз.

Ауызекі сөйлеу стиліндегі мәтінді талдау үлгісі (сөйлеуші, айтушы)

Үлгі:

Ауызекі сөйлеу стиліндегі мәтін – **ауызша формада** монологқа негізделген **транскрипт**.

Сөйлеушінің мақсаты – ГМӨ-нің адамзат өміріне, оның ішінде қазақ халқының ұлттық болмысына қауіптілігі туралы талқылау жүргізу арқылы тыңдарманға осы мәселе төңірегінде ой салу.

Мәтіннің мазмұнында ГМӨ-нің табиғи өнімнен ерекшелігі, пайдасы мен зиянын халықтың сараптамауы адам ағзасына зияны, қазақ елі ГМӨ-ға зәру еместігі, ұрпақ келешегіне қауіптілігі туралы мәселе **қарастырылған/қамтылған**.

Мәтіннің көздеген аудиториясы – биоинженерия саласының мамандары, тұтынушылар, орта және жоғары сынып оқушылары, химия-биология факультетінің студенттері, Денсаулық сақтау министрлігінің қызметкерлері.

Мәтін бейресми, эмоционалдық тонда, формальды емес, ауызекі сөйлеу стилінде берілген.

Оқылым тапсырмасы

Мәтіннің формасын, мазмұнын, мақсатын, түрін, көздеген аудиториясын, стилі мен тілін талдап, сараптаңыз.

Мәтінде қолданылған шартты белгілер:

(.) / (..) — кідіріс, қысқа және ұзақтау

Қиғашталып берілген сөздер (мысалы: *ім..*) — *тұтығу, бөгелу мәніндегі көмекші сөздер*

БАС ӘРІППЕН БЕРІЛГЕН СӨЗДЕР (мысалы: **СІЗ** туралы) — дауыс ырғағы

А мәтіні

Отырар мемлекеттік археологиялық қорық-мұражайы директорының ғылыми жұмыстар жөніндегі орынбасары Серік Ақылбекпен жүргізілген сұхбаттан үзінді транскрипсиясы

- Елбасымыз өзінің «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты бағдарламалық мақаласында «Қазақстанның қасиетті рухани құндылықтары» және «Қазақстанның киелі жерлерінің географиясы» жобаларының қажет екендігін жеткізді. Осыған орай өз ойыңызды айтсаңыз.

Ммм...Мемлекеттің осы мәселеге тиісті назар аударып, арнайы ғылыми-зерттеу орталығын құрып, ғылыми түрде айналысып жатқандығы қуантады. ... Еліміздегі МЕМЛЕКЕТТІК БАҒДАРЛАМАЛАР (мыс. «Мәдени мұра», «Көне Отырарды жаңғырту») аясында көптеген ЕСКЕРТКІШТЕР кешенді түрде зерттелді. Ескерткіштер зерттеліп қана қоймай, (.) тіпті бірегейлері ашық аспан астындағы музейлерге ай – нал - ды.

- **Сіз осы салаға қалай келдіңіз?**

Алғашқы кезден бастап археология құпиялылығымен өзіне баурап алды, (.) иә-иә, күнделікті жаңалықты паш етуге болады. Кәсіби түрде айналысқан соң археология қызығынан шыжығы көп кәдімгі жұмысқа айналатыны, *рас*. Бірақ **көненің көзін** топырақтан алғаш аршып алу кезінде сезім, (...) бұрын соңды ешкім ашпаған жаңалықтан **дәмелі болу**, «**тойдың болғанынан болады қызық**» дегендей, сирек те болса сондай жаңалық ашу кезі - *ештеңеге бергісіз сәттер*. Сол себепті *басқаға айырбастамаймын* осы саланы.

- **Сұхбатыңызға рахмет!**

2-сабақта мұғалім оқушылармен бірлесе отырып, ресми стильдегі мәтінді талдайды.

Ә мәтіні

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЗАҢЫ

Тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану туралы

...

2-бап. Осы Заңның мақсаты және міндеттері

1. Осы Заңның негізгі мақсаты тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану саласындағы қоғамдық қатынастар мен қызметті мемлекеттік реттеу негіздері мен қағидаттарын құру болып табылады.

2. Осы Заңның негізгі міндеттері:

1) тарихи-мәдени мұра объектілерін мемлекеттік қорғау және пайдалану жүйесін дамыту;
2) тарихи-мәдени мұра объектілерін анықтау, есепке алу, зерделеу, сақтау, пайдалану және оларға мониторингтеу қағидаттары мен тәртібін белгілеу;

3) тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану саласында мемлекеттік бақылауды регламенттеу;

4) мемлекеттік органдардың тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану саласындағы құзыретін белгілеу;

5) жеке және заңды тұлғалардың тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану саласындағы құқықтары мен міндеттерін регламенттеу;

6) тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану саласындағы халықаралық ынтымақтастыққа ықпал ету;

7) тарихи-мәдени мұра объектілерін жоюдан, тағылықтан, жасандылықтан, жалған дәріптеуден, бұрмалаудан, заңсыз орнын ауыстырудан және өзгертуден қорғауды қамтамасыз ету; ...

Талдау аспектілері	А мәтіні	Ә мәтіні
Екі мәтіннің ұқсастығы (тақырыбы)		
Мәтіннің формасы		
Мәтіннің түрі		
Мәтіннің мақсаты		
Мәтіннің мазмұны		
Көзделген аудиториясы		
Мәтіннің стилі мен жанры		
Лексикалық ерекшеліктері		
Синтаксистік ерекшеліктері		
Мәтіндік сипаты		

Дескрипторлар:

- Екі мәтіннің ұқсастығын анықтайды
- Мәтіннің формасын анықтайды;
- Мәтіннің мақсатын анықтайды;
- Мәтін мазмұнын қысқаша баяндайды;

- Мәтіннің көзделген аудиториясын табады;
- Мәтіннің стилін анықтайды.